

Nechutová, Jana

[Tříška, Josef. Předhusitské bajky]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1991, vol. 40, iss. E36, pp. 167-168

ISBN 80-210-0887-3

ISSN 0231-7915

Stable URL (handle):

<https://hdl.handle.net/11222.digilib/108870>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vollendung, které jsou určeny jedním mezníkem v posledních desetiletích 9. století a druhým v poslední třetině století jedenáctého. V rámci těchto tří časových úseků se výklad dále dělí do pasáží podle chronologických, geografických a dalších kritérií - ke geografickým poznamenejme, že pro vrcholný středověk (*Vollendung*) pojednává autor o Anglii a Francii vzhledem k jejich politickým dějinám jako o jediném celku. - Jednotlivé chronologické oddíly přinášejí poučení též o literatuře v příslušných národních jazycích.

S česko-latinskou literaturou se mohou čtenáři seznámit nepříliš zevrubně v kapitole o písemnictví v tzv. okrajových oblastech Evropy (*Randgebiete*), která je součástí chronologicky posledního oddílu probírané látky. Tedy v oddíle *Vollendung* ve 2. kapitole, nazvané *Europas Randgebiete*, čteme na str. 167-186 o latinském písemnictví, vzniklém v 11.-12. století nejdříve v českých zemích, pak v Polsku, ve Skandinávii, v jižní Itálii a na Sicílii, v řecké oblasti, v arabských zemích a konečně na iberském poloostrově. Ačkoli jsou zde Čechy probírány jako první, je jim věnována jediná stránka textu (168), kde čteme stručně o václavských legendách Gumpoldově a Laurentiově, více pozornosti je zde věnováno Kosmovi. Zmínky o jiných výtvo-rech česko-latinské literatury můžeme najít ještě snad na dvou místech publikace (Canaparius, str. 104 a Gumpold, str. 137; na str. 168 přijímá Langosch hypotézu o Gumpoldově českém původu).

Autor považuje za důležitý úkol pro znalce latinského literárního středověku nejen studium, ale i šíření znalostí o latinské složce středověkých evropských literatur jak mezi vzdělaným publikem, tak mezi odborníky a badateli v národních literaturách. Je přesvědčen, že latinsky, „otcovskou řečí“, psaná literatura je ve středověku literaturou hlavní a výchozí (*Hauptliteratur*). Kritizuje stav, jež pozoruje u *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft*, kde ve třech svazcích, příslušejících středověku (Bd. VI-VIII, které přinášejí evropskou literaturu období cca 750-1500 s přelomy v polovině 11. a v polovině 13. století), jsou z 59 pasáží věnovány pouze čtyři výkladu o latinsky psaných výtvo-rech (viz recenzovaná publikace str. 6-7 a v poznámce *Literaturhinweis*). Situace, kdy je latinské písemnictví zanedbáváno ve prospěch tvorby v národních jazycích, není tedy jen znakem naší národní historiografie, u níž by bylo možno hledat klíč k tomuto stavu v původně obrozenecké kompenzaci nacionálního komplexu méněcennosti. V tomto smyslu je tedy Langoschova kniha nejen dobrým přehledem a příručkou (i když, žel, nemá aparát, jež potřebuje student i odborník, tedy poznámky a odkazy na literaturu), ale i výzvou k dalšímu rozvíjení latinské literární medievistiky a k popularizaci jejích výsledků.

Jana Nechutová

Josef Tříška, *Předhusitské bajky*. Praha, Vyšehrad 1990, 230 str.

Josef Tříška využil svých širokých znalostí, jež získal studiem předhusitské české, ale zejména latinsky psané literatury, a předložil je čtenářům ve čtrnácti kapitolách recenzované populární publikace. V úvodu se dozvíme, že jen velmi stručně, o školské tradici starší české literatury a o některých jejích jakoby námátkou vybraných žánrech, především však o bajkách jakožto alegorických zpracováních přírodních typů.

Jednotlivé kapitoly jsou většinou složeny tak, že po krátkém sumarizujícím úvodu následují pokud možno charakteristické ukázky, někdy v celcích výběru z významnějších anonymních středověkých literárních produktů, jindy podle autorů. Velmi často se objevuje Klaret, zejména se svým Fyziologárem a Exemplářem. Novou radu považuje přítom Tříška za anonymní skladbu, autora Smila Flašku za fingovanou postavu, naopak Quadripartitus, o jehož autorství byly vysloveny i velmi odlišné názory (Jar. Ludvíkovský), prohlašuje opětovně za práci Řehoře

z Uherského Brodu (opakování některých důvodů, jež autor přinesl již jinde, viz na str. 68). Názor, odlišný od jiných badatelů - aniž jej zdůvodňuje - projevuje Tříška též v souvislosti se skladbou *Contentio violae cum rosa* (str. 145). Za pouhou a nikde neprokázanou autorovu domněnku mám též tvrzení, že Jindřich z Isernie sepsal příručku *Epistolare dictamen*; je známo, že už sama osoba Jindřichova, tím spíše literární dílo s ní spojované, jsou stále ještě předmětem nedořešených otázek.

Závažnějším nedostatkem knihy je však její naprostá nesoustavnost, která jde někde tak daleko, že jednotlivé kapitoly připomínají ledabyle poskládané a stejně tak komentované výpisky z autorovy pracovní kartotéky. Tomu odpovídají i překlady textů do češtiny: někde jsou velmi zběžné a tím i nepřesné, ve veršovaných ukázkách pak podávané zásadně prózou. Je to škoda, neboť mnohé pasáže reprodukováné zde v originále nepostrádají literárního půvabu nebo jindy kouzla lidové představivosti a stály by za pokus o básnický překlad.

Za nejcennější z celé knížky bych považovala její poslední oddíl s číslem XIV, *Bajkové indexy*, které mohou v některých heslech nahradit a doplnit Flajšhansovy rejstříky v jeho edici Klareta.

Jana Nechutová